

РОЗВИТОК ТА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ МЕТАЛУРГІЙНИХ ПІДПРИЄМСТВ ЛУГАНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Постановка проблеми. Металургійна промисловість України відноситься до тих провідних галузей, продукція яких вже сьогодні є достатньо конкурентоспроможною на світових ринках. Це визначає надзвичайно високу роль металургійного комплексу у вирішенні і поточних, і стратегічних завдань соціально-економічного розвитку країни. У територіальній структурі України металургійні підприємства є ядром регіональних систем і становлять основу економіки та гарантують підтримку необхідного рівня соціального забезпечення населення території країни.

Українська металургійна галузь зберегла експортну орієнтованість. В 2011 році майже 80% виплавленої в країні сталі було відправлено за кордон. При цьому близько 40% українського експорту становлять напівфабрикати, насамперед – заготовки. У географічному розрізі більш 40% продукції направлялося в країни Близького Сходу, Північної Африки та Туреччину – найбільшого (поряд з Росією) покупця української сталі. Чорна металургія України є однією з європейських і світових лідерів у виробництві та експорті сталі. За даними інституту ІІСІ (Бельгія) Україна посідає восьме місце у світі (і третє в Європі після Росії й Німеччини) за обсягами виробництва сталі. При цьому Україна входить до числа провідних країн-експортерів металопродукції, конкуруючи з Японією, Росією та КНР. Значна частка експорту в загальному обсязі виробництва сталі впливає на розвиток металургійного комплексу України, що знаходить своє відображення в прагненні адаптувати наявні потужності й технології до вимог світового ринку за якістю та вартістю продукції.

Металургійна промисловість України, в основному, зосереджена в чотирьох областях країни: Донецькій, Дніпропетровській, Луганській та Запорізькій. Вагома частина металургійної галузі України належить Луганській області. Вигідне географічне розташування, близькість до джерел сировини і ринків збуту продукції, багатогалузева промисловість, розвинена мережа транспортних комунікацій, висока щільність населення додають області незаперечні переваги перед іншими регіонами країни.

Металургійна галузь Луганщини досі переживає економічну кризу, яка пов'язана з адаптацією галузі до сучасних мінливих умов. Значення металургійної галузі для Луганської області та її роль в національній економіці вимагає проведення постійного моніторингу та контролю з боку органів державної влади, який повинен ґрун-

туватися на результатах проведеного статистичного аналізу діяльності підприємств металургійної галузі. З метою визначення динаміки металургійного виробництва, оцінки конкурентоспроможності металопродукції та окреслення тенденцій розвитку металургійних підприємств потрібно постійно проводити детальний статистичний аналіз. За результатами такого аналізу необхідно корегувати заходи держави, що проводяться в зазначеній галузі. Це зумовлює актуальність теми дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивченням тенденцій розвитку та конкурентоспроможності металургійної галузі займалися такі вчені, як В. О. Лазарев, О. А. Шакура, А. Г. Музиченко, О. Г. Кошелева, Д. В. Мельник, В. Н. Рашупкіна, О. А. Пастушенко, Н. А. Крикун та інші. В. О. Лазаревим були досліджувани методичні підходи та розроблені практичні рекомендації щодо вдосконалення організаційно-економічного механізму модернізації підприємств металургійного комплексу [1]. О. А. Шакурою удосконалено теоретико-методологічний підхід з аналізу інноваційних процесів в металургійній промисловості України [2]. Конкурентні інноваційні стратегії в металургійному комплексі України в посткризовий період плідно досліджував А. Г. Музиченко [3]. О. Г. Кошелевою проаналізовано ситуацію та оцінку тенденцій розвитку підприємств металургійної галузі України для визначення напрямків виходу із кризового стану [4]. Д. Мельник досконало досліджено сучасний стан української металургії, досліджено ризики та визначено перспективи розвитку в умовах кризи [5]. В. Н. Рашупкіною, О. А. Пастушенко, Н. А. Крикун проведено аналіз економічних показників підприємств металургійної галузі України з метою визначення необхідності проведення реструктуризації [6].

Найчастіше вченими значна увага приділяється дослідженню та аналізу інноваційної складової конкурентної політики в металургійній галузі України, питанням управління розвитку металургійних підприємств України або регіонів. При цьому недостатня увага приділяється аналізу діяльності металургійних підприємств на рівні Луганської області. В цьому контексті проблеми розвитку металургії Луганщини потребують комплексного дослідження та проведення детального аналізу діяльності металургійних підприємств.

Мета статті – на основі проведеного статистичного аналізу розробити пропозиції щодо підвищення ефективності функціонування та закріплення конкурентних позицій металургійних підприємств Луганської області.

Основний матеріал дослідження. Незважаючи на труднощі, в останні роки металургійні підприємства Луганщини продовжують нарощувати виробництво. Крім того, металопродукція, виготовлена на підприємствах Луганщини, вважається високоякісною і конкурентоспроможною та поступово завойовує нові позиції і на внутрішньому, і на зовнішньому ринку.

У Луганській області обсяги виробництва продукції в металургійному виробництві та виробництві готових металевих виробів за 2011 рік збільшилися на 30,1%, зокрема на підприємствах з лиття металів – на 40,9%, з виробництва чавуну, сталі та феросплавів – на 34,5%, готових металевих виробів – на 24,2%. При цьому скоротились обсяги продукції на підприємствах з інших видів первинного оброблення сталі (на 63,6%), з виробництва труб (на 12,5%). Протягом року в області було виготовлено 3,2 млн т. напівфабрикатів, отриманих безперервним литтям, 1,8 млн т. готового прокату чорних металів, 623,5 тис. т. сталі без напівфабрикатів, отриманих безперервним литтям, 272,5 тис. т. труб великого та малого діаметрів, профілів пустотілих з металів чорних, 238,2 тис. т. феросплавів [7].

Як видно на рис.1, фінансово-економічна криза знайшла своє відображення у результатах діяльності металургійних підприємств Луганської області. В кризовий період відбулося значне зниження обсягів металургійного виробництва. З 2010 року починається зростання індексу обсягу металопродукції за рахунок активізації попиту на металопродукцію.

Для адаптації металургійних підприємств до умов сучасності необхідно максимально ефективно використовувати фінансовий, виробничий та сировинний потенціали.

При оцінюванні діяльності металургійних під-

приємств Луганщини сьогодні, слід відзначити невідповідність технічного рівня виробництва деяких підприємств та конкурентоспроможності металопродукції, що реалізується, перспективним вимогам її споживачів, а також цілям та завданням високоефективного розвитку.

Автор поділяє думку дослідників та спеціалістів, які вважають, що необхідне скорочення використання морально та фізично застарілих виробничих потужностей та їх заміна на сучасне обладнання шляхом впровадження інновацій на підприємствах галузі, що підвищить конкурентоспроможність металургійних підприємств [6].

Для більш детального аналізу конкурентоспроможності підприємств металургійної галузі розглянемо динаміку структури операційних витрат реалізованої металопродукції, виробленої на підприємствах Луганщини.

Отже, аналіз структури витрат металопродукції на металургійних підприємствах Луганської області за 2010 – 2011 рр. дозволяє зафіксувати зростання величин основних видів витрат на виробництво продукції металургійної галузі. Цей факт свідчить про підвищення собівартості та зниження конкурентоспроможності металопродукції підприємств Луганської області (рис. 2).

В сучасних умовах з метою підвищення ефективності діяльності завданням металургійного комплексу Луганської області є збільшення виробництва металопродукції. При цьому важливу роль слід приділяти інтенсивним факторам розвитку, максимальному впровадженню досягнень науково-технічного прогресу, більш ефективному використанню виробничих ресурсів тощо.

Майже 95% продукції металургійної галузі Луганщини дають ПАТ „Алчевський металургійний комбінат”, ПАТ „Стахановський завод феросплавів”, Лутугінський науково-виробничий валковий комбінат, ПАТ „Лугансь-

Рис. 1. Індекси обсягу продукції металургійного виробництва та виробництва готових металевих виробів у Луганській області (відсотків до попереднього року)

Джерело: побудовано автором за [2]

кий трубний завод”, ТОВ „Метали й полімери”. На цих підприємствах планується збільшити темпи зростання виробництва більш ніж на третину та виробити металопродукції на 15,6 млрд грн.

Алчевський металургійний комбінат (АМК), що входить до складу корпорації „Індустріальний союз Донбасу”, за 10 міс. 2012 р. збільшив виробництво сталі на 30%, до 3,151 млн т, і готового прокату – на 37%, до 3,083 млн т. У жовтні 2012 року підприємство наростило виробництво сталі до вересня на 18%, до 342 тис. т, а до АППГ – на 55%. За 2011 р. „Алчевськкокс”, що входить до складу корпорації ІСД, наростив випуск коксу на 0,3%, до 2,447 млн т. У жовтні підприємство збільшило виробництво до вересня на 10%, до 288 тис. т, а до АППГ – на 36%.

Алчевський металургійний комбінат (АМК) має намір побудувати нову машину безперервного лиття заготівель (МНЛЗ) потужністю 1,5 – 1,7 млн т. МНЛЗ буде виробляти квадратну заготівлю для сортопрокатного стану. Машина буде працювати з агрегатом піч-ківш і вакууматором. Устаткування, як очікується, буде запущене до 2016 р. Устаткування підвищить конкурентоспроможність заводу. Крім того, це рішення є ознакою наміру акціонерів витратити гроші на модернізацію компанії. Завод планує реалізувати й інші проекти, включаючи будівництво нової аглофабрики. Ключовим фактором успіху при реалізації цих проектів буде фінансова стабільність групи ІСД.

ПАТ „Стахановський завод феросплавів” (СЗФ) більше 45 років спеціалізується на випуску кременистих сплавів і є найбільшим виробником феросиліцію в Україні. Завдяки проведеній реконструкції завод випускає не тільки кременисті сплави, але, починаючи с

2004 року, і марганцеві сплави. За період 2011 року завод збільшив виробництво феросплавів на 0,5% у порівнянні з 2010 роком – до 147,3 тис. т. За повідомленням Української асоціації виробників феросплавів, за вісім місяців завод наростив виробництво феросиліцію (у перерахуванні на 45%-вий) на 11,6% – до 101,9 тис. т. При цьому СЗФ скоротив випуск силікомарганцю на 17,8% – до 45,4 тис. т.

З жовтня 2012 року Стахановський завод феросплавів тимчасово призупинив свою діяльність через високі тарифи за електроенергію. Тому за останні місяці 2012 року та перші місяці 2013 року значно знизилися показники розвитку промисловості Луганської області та зріс рівень безробіття області та, безпосередньо, у м. Стаханові. 31 березня 2013 року відбувається відновлення виробничої діяльності Стахановського заводу феросплавів, яке заплановано провести в три етапи. 31 березня запущено 4 електропечі. Протягом двох подальших тижнів підготовлені до запуску ще дві печі. Восьму піч планується запустити в III – IV кварталі після проведення ремонту. Також ПАТ „Стахановський завод феросплавів” планує направити 33 млн грн на впровадження інвестиційних, зокрема енергозберігаючих і екологічних, проектів.

Луганський трубний завод (ЛТЗ) виробляє труби для підземних трубопроводів, систем водопостачання, будівельних металоконструкцій і водостічних систем. Продукція заводу затребувана і на ринку України, і за рубежем – у країнах СНД, Європи, Африки й Сполучених Штатах Америки. У листопаді 2011 року Луганський ТЗ виробив 11,4 тис. тонн сталевих труб, що на 10% менше, ніж у жовтні. Усього з початку 2011 року випуск труб на підприємстві склав 190,2 тис. тонн, проти

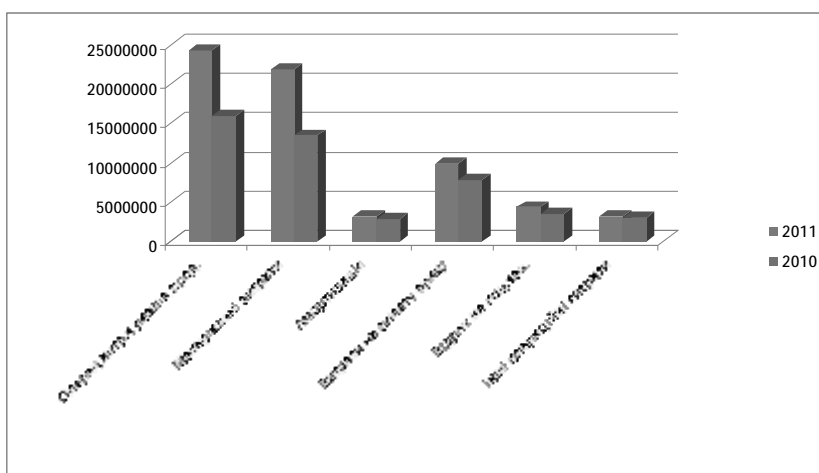

Рис. 2. Динаміка структури операційних витрат реалізованої металопродукції на металургійних підприємствах Луганської області за 2010–2011 рр.

Джерело: побудовано автором за [7]

205,7 тис. тонн за аналогічний період минулого року. Починаючи з вересня 2012 року, ЛТЗ поступово призупиняє свою діяльність через підвищення цін на сировину.

Завод „**Метали й полімери**” – це одне з найсучасніших в Україні підприємств, що використовує нове технологічне обладнання й передові технології для виробництва оцинкованого рулонного прокату й оцинкованого рулонного прокату з полімерним покриттям. Продукція заводу призначена для цивільного й промислового будівництва, виготовлення сендвіч-панелей, фасадних профнастилів, фасадних металевих панелей, металочерепиці й інших сучасних конструкційних виробів. Партнер підприємства компанія „BronxInternationalPty.Ltd”, Австралія, ексклюзивний постачальник устаткування й технології безперервних виробничих ліній оцинкування й фарбування рулонного прокату. Продукція (валки) з маркою Лутугінського комбінату постачається підприємствам України та СНД, до країн Європи, Азії, Африки, Близького Сходу. При підведенні підсумків Національного рейтингу якості товарів і послуг ТОВ „Метали й полімери” одержало статус „Товаровиробник року – 2011”. Тепер холоднокатаний оцинкований рулон з полімерним покриттям, який випускає завод, буде маркований „Зіркою якості”.

Лутугінський державний науково-виробничий валковий комбінат – спеціалізується на виробництві валків чавунних для металургійної й іншої галузей промисловості, а також дрібного чавунного лиття вагою до 24 кг. Комбінат є основним постачальником прокатних валків для чорної металургії, провадить валки для гумовотехнічної, паперової, харчової, хімічної й інших галузей промисловості. Поставляє валки на експорт і в повному обсязі забезпечує валками підприємства України. Експортні поставки в реалізованій продукції становлять 21,3%. Основна продукція підприємства: чавунні й сталеві валки для прокатних станів гарячої прокатки, валки для млинів всіх типів, валки для гумовотехнічної, папероробної і інших галузей промисловості [8].

В цілому, підтримка конкурентоспроможності на

досягнутому рівні на металургійних підприємствах Луганщини зумовлює підвищення попиту на металобрухт. Розвиток металургійного комплексу Луганщини відбувається на базі внутрішньої української сировинної бази, що сприяє розвитку киснево-конвертерного процесу виплавки сталі. У цей час частка виплавки сталі в електродугових печах становить більш 6,5%. Це пов'язано з достатньо високою долею виплавки сталі в мартенівських печах. В останні роки спостерігається зменшення обсягів виплавки мартенівської сталі, що сприяє появі нових міні-заводів і електросталеплавильних цехів у структурі діючих металургійних заводів. Побудова таких заводів є дуже вигідною стратегією з боку мінімізації витрат на виробництво. У зв'язку з цим, частка електросталі може збільшитися уже в найближчі 5 – 6 років. Поведінка конкурентів, безперервне зростання цін на енергоносії, дефіцит металобрухту, жорсткість вимог до якості металопродукції й екологічності заводів може деякою мірою скорегувати намічені прогнози й убик зменшення, й убик збільшення. Разом з тим, існують прогнози, що в міру розширення розливання сталі на міні-заводах, металофонд Луганщини, а в перспективі і України в цілому, буде значно зменшуватися, що може привести до значного дефіциту металобрухту.

Всі ймовірні тенденції розвитку металургії Луганської області визначають характер її участі в процесі економічного зростання економіки. При цьому необхідно враховувати досягнення металургії, які визначаються змінами загальноекономічних умов (табл.1).

Збереження рівня ефективності та його підвищення на деяких металургійних підприємствах передбачає зміну структури випуску металопродукції (перехід на випуск продукції меншої собівартості) та збільшення показників збуту металу на українському ринку.

Для більш ефективного функціонування й закріплення конкурентних позицій металургійних підприємств Луганщини пропонуються наступні короткострокові й довгострокові заходи державної підтримки:

1) розробити заходи щодо запобігання жорсткості

Таблиця 1

Варіанти розвитку металургійних підприємств Луганської області за ключовими параметрами

Ключові параметри	Варіант розвитку за визначеною метою	Варіант стратегічного розвитку
Ринок збуту	Збільшення долі експорту металеві продукції	Розвиток внутрішнього попиту
Характер продукції	Виробництво високоліквідної продукції	Випуск продукції з високою доданою вартістю
Напрямок використання засобів	Забезпечення високої доходності металургійного виробництва	Забезпечення цінової підтримки з боку споживачів

умов доступу на ринку металопродукції та прискореного повернення експортного ПДВ підприємствам-експортерам;

2) спрощення ввозу та амортизації капітального устаткування, що дозволить збільшити обсяг виробництва й знизити собівартість продукції, що випускається, а також стимулювати відмову від невикористаних на підприємствах і застарілих фондах, що підвищить фондовіддачу;

3) стимулювання розвитку будівельної, трубної та машинобудівної галузей, які є основними споживачами сталі на внутрішньому ринку;

4) розробити заходи щодо технічного переозброєння низькорентабельних металургійних підприємств на основі ресурсозберігаючих технологій та впровадження сучасного обладнання;

5) зниження тарифів на енергоносії або здійснення субсидіювання підприємств металургійної галузі як стратегічно важливих для розвитку національної економіки.

Висновки. Таким чином, протягом останніх років на динаміку показників металургійної галузі Луганської області впливає посилена конкуренція за ринки збуту, рівень конкурентоспроможності металопродукції та проведена економічна політика. Основним завданням експортерів металопродукції буде активний захист своїх нинішніх ринкових позицій, упровадження інноваційних проектів в галузі та зменшення собівартості продукції. Аналіз динаміки виробництва основних видів металопродукції в Луганській області свідчить про те, що починаючи з 2009 року обсяги її виробництва поступово збільшувалися. Але, незважаючи на пошук попиту на металопродукцію, металургійні підприємства Луганщини мають деякі перешкоди в своєму розвитку. З метою підвищення ефективності функціонування й закріплення конкурентних позицій металургійних підприємств Луганщини було запропоновано відповідні заходи державної політики.

Література

1. **Лазарев В. А.** Организационно-экономический механизм модернизации предприятий металлургического комплекса: автореф. дисс. на соискание уч. степ. канд. экон. наук / В. А. Лазарев. – М. : ГОУ ВПО „Государственный университет управления”, 2011. – 25 с. 2. **Шакура О. А.** Анализ инновационного развития металлургической промышленности в Украине / О. А. Шакура // Экономика і організація управління. – 2008. – № 4. – С. 58 – 64. 3. **Музиченко А. Г.** Инновационная составляющая конкурентной политики металлургического комплекса Украины / А. Г. Музиченко // Вісн. Донец. ун-ту. – 2011. – Т.2. – С. 68 – 73. 4. **Кошелева Е. Г.** Оценка тенденций развития предприятий металлургической отрасли Украины / Е. Г. Кошелева // Проблемы и перспективы развития сотрудничества между странами юго-восточной Европы в рамках черноморского экономическо-

го сотрудничества и ГУАМ. – 2010. – № 2. – С. 191 – 195. 5. **Мельник Д.** Украинская металлургия: риски и перспективы в условиях кризиса [Электронный ресурс] – Режим доступа : <http://www.creditrating.ua/ru/analytics/analytical-articles/12162/>. 6. **Ращупкина В. Н.** Экономическая адаптация к рыночным условиям хозяйствования промышленных комплексов / В. Н. Ращупкина, О. А. Пастушенко, Н. А. Крикун // Економічний простір. – 2009. – №22/1. – С. 227 – 234. 7. **Головне** управління статистики у Луганській області [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.lg.ukrstat.gov.ua 8. **Луганська** обласна універсальна наукова бібліотека ім. О. М. Горького [Електронний ресурс]. – Режим доступу : info@library.lg.ua.

Федько Я. В. Развитие та конкурентоспособность металлургических предприятий Луганской области

В статті окреслено тенденції розвитку металургійних підприємств Луганської області. Проведено статистичний аналіз виробництва продукції на підприємствах даної галузі, досліджено рівень її конкурентоспроможності та запропоновано заходи політики держави щодо підвищення ефективності діяльності металургійних підприємств.

Ключові слова: металургійні підприємства, аналіз, ефективність.

Федько Я. В. Развитие и конкурентоспособность металлургических предприятий Луганской области

В статье определены тенденции развития металлургических предприятий Луганской области. Проведен статистический анализ производства продукции на предприятиях данной отрасли, исследован уровень ее конкурентоспособности и предложены мероприятия государственной политики относительно повышения эффективности деятельности металлургических предприятий.

Ключевые слова: металлургические предприятия, анализ, эффективность.

Fedko Y. V. Development and Competitiveness of Metallurgical Enterprises of Lugansk Area

Progress of metallurgical enterprises of the Lugansk area representing in the article. The statistical analysis of production of goods is conducted on the enterprises of this industry, the level of its competitiveness is investigational and the measures of public policy are offered in relation to the increase of efficiency of activity of metallurgical enterprises.

Key words: metallurgical enterprises, analysis, efficiency.

Стаття надійшла до редакції 18.05.2013

Прийнято до друку 30.08.2013